יציאות השבת פרק ראשון שבת ח.

אמר אביי ברה"י דכ"ע לא פליגי כדרב חסדא אלא הכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר וזרק ונח אנופו דרבי סבר אמרי' שדי נופו בתר עיקרו ורבנן סברי לא אמרי' שדי נופו בתר עיקרו: אמר אביי זרק כוורת לרה"ר גבוהה י' ואינה רחבה ו' חייב רחבה ו' פטור רבא אמר אפי' אינה רחבה ו' פטור מ"ט אי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מעשרה כפאה על פיה שבעה ומשהו חייב שבעה ומחצה פטור רב אשי אמר אפי' שבעה ומחצה חייב מ"ט מחיצות לתוכן עשויות: אמר עולא עמוד תשעה ברה"ר ורבים מכתפין עליו וזרק ונח על גביו חייב מ"ט פחות משלשה מדרס דרסי ליה רבים משלשה ועד תשעה לא מדרס דרסי ליה ולא כתופי מכתפי תשעה ודאי מכתפין עילויה א"ל אביי לרב יוסף גומא מאי אמר ליה וכן בגומא רבא אמר בגומא לא מ"ט תשמיש על ידי הדחק לא שמיה תשמיש איתיביה רב אדא בר מתנא לרבא היתה קופתו מונחת ברה"ר גבוהה עשרה ורחבה ד' אין מטלטלין לא מתוכה לרה"ר ולא מרשות הרבים לתוכה פחות מכן מטלטלין וכן בגומא מאי לאו אסיפא לא ארישא איתיביה

נתכוון

רש"י

ונופו נוטה לרה"ר וזרק. מתחילת ד' לסוף ד' ונח אנופו: שדי נופו כו'. דחשיב אגב עיקרו דאית ביה ד' ודרב חסדא דלא כרבי ודלא כרבנן. לישנא אחרינא אמר אביי בדרב חסדא דהוי ברה"י אפי' רבנן מודו וכי פליגי רבנן בשדי נופו בתר עיקרו הוא דפליגי: כוורת. עגולה היא: גבוהה י'. כלומר אפי' גבוהה י' אם אינה רחבה ו' באמצעיתה חייב דאכתי חפץ בעלמא הוא ואינה רשות לעצמה דלא הוי רשות דאוריי' אלא גבוהה י' ורחבה ד' על ד' כדאמרי' בעירובין (דף נו.) דכל שיעורין דשבת צריך הן ואלכסונן ודבר עגול כי מרבעת לה מתוכו ומפקע עיגול שסביב הריבוע לא משכחת ביה ד' מרובעים אי לא הוי עיגולו קרוב לששה כדאמרינן גבי סוכה העשויה ככבשן (סוכה פ"א דף ז:) דעל כרחיך צריך שתמלא בתוכו אלכסון של ד' על ד' וכל טפח בריבועו טפח ותרי חומשי באלכסונו הרי ה' טפחים וג' חומשין ואדיי לא דק ולחומרא הוא דלא דק ולהפרישו מאיסור שבת אף ע"ג דיש כאן אלכסון באינה רחבה ששה מחייב ליה מדרבנן עד דאיכא ששה אבל ודאי לענין קרבן לא מייתי אי הויא ה' טפחים וג' חומשין דהוי כזורק רשות: רחבה ו' פטור. דהוי רשות לעצמה ואנן ממשכן גמרינן שהיו זורקין מחטיהן במלאכתן זה לזה א) ולא היו זורקין רשויות. וא"ת בדלא גבוהה עשרה נמי רשות לעצמה היא דהא שמה כרמלית ההיא לאו מדאורייתא הוה רשות אלא מדרבנן ולא להקל על דברי תורה בא כגון זו שיפטר מחטאת: אי איפשר. הואיל וגבוהה י' שלא יהא בה קרומיות מן השתי שגבוהים מחבריהם של ערב ועולין למעלה מי' שהוא אויר מקום פטור וכיון דלא ניחא כולה ברה"ר לא הויא הנחה לאיחויי: כפאה על פיה. וזרקה אאינה רחבה ו' קאי: ז' ומשהו חייב. אם גבוהה ז' ומשהו עדיין חייב וכ"ש פחותה מכן אלא אפילו גבוהה ז' ומשהו דאיכא למימר הואיל ומחיצותיה למטה וקיי"ל הלכה למשה מסיני דאמרינן לבוד (א) אכתי כולה ניחא ברה"ר דכי מטיל פחות מג' סמוך לקרקע ואמר בהן לבוד והויא הנחה אכתי כולה באויר רה"ר היא וחייב: אבל גבוה ז' ומחצה. וה"ה לשני משהויין פטור דמכי מטא לפחות משלשה סמוך לקרקע אמרינן לבוד במחיצותיה והרי היא כמונחת נמצאו שוליה למעלה מעשרה ואינה נוחה כולה ברה"ר ובשלא כפאה ליכא למימר לבוד דלא אמרינן לבוד אלא במחיצות. והא מילתא בין לאביי בין לרבא דאביי נמי מודה דבעינן הנחה כולה ברשות הרבים אלא דאביי לא חשיב קרומיות אבל בהא מודה דבלא קרומיות איתא למעלה מי': לתוכן עשויות. להניח בהן דבש ולא לכופן כלפי מטה הלכך אין כאן תורת לבוד: תשעה. דוקא נקט דחזי לכתופי דאינו לא גבוה ולא נמוך: וזרק. מתחלת ד' לסוף ד': מכתפי עילויה. וכיון דצריך לרבים רה"ר הוא בין רחב בין קצר: גומא. עמוקה ט': מאי. גבי רה"י דעשרה תניא לעיל (דף ו.) עומקה כגובהה דקתני חריץ עמוק י' ורחב ד' רשות היחיד הכא מאי מי אמרי' מנחי ביה בני רה"ר חפצים שבידם עד דהדרי ואתו דרך שם ושקלי ליה ונמצא שצריכים לו רבים הלכך רשות הרבים הוא: ה"ג רבא אמר גומא לא מ"ט תשמיש ע"י הדחק לא שמיה תשמיש. הלכך לאו צורך רבים הוא אלא כרמלית הוא: אין מטלטלין. דהוי רה"י לעצמה: פחות מכן. או בגובה או ברוחב מטלטלין. וא"ת פחות מי' ורחבה ד' כרמלית היא לא גזור רבנן לבטולי מתורת כלים הואיל וכלי הוא: מאי לאו. האי וכן אסיפא נמי קאי דפחות מכן מטלטל לכתחלה אלמא רה"ר חשיב ליה ואוקמה בעמוק ט' דמשתמשין בו קצת: לא ארישא. אגבוהה י' ורחבה ד' דהוי רה"י קתני וכן בגומא:

נתכוון

שבעה ומחצה פטור. דכשמגיעות המחיצות תוך ג' יש שם מחיצות עשרה לבד השולים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כנח בתוכה שעה ושוב אינו מתחייב אע"ג דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י ונעשה כמונח ברה"ר אבל אינו רחב ו' אפי' ז' ומחצה חייב דלא אמרי' לבוד אלא במחיצות ומחיצות לא חשיבי אלא כשיש שם רחב ד' אבל כשאינו רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן לבוד: אי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מי'. ולאביי לא חשיב קרומית ליחשב אגודו במקום פטור:

תוספות

אמר אביי הכא באילן העומד כו'. תימה לר"י דטפי ניחא ליה למימר דפליגי בדרב חסדא ורב חסדא כרבי דלשנויא דאביי לא שייכא פלוגתייהו בדרב חסדא כ"ש דקשה לרב חסדא דהא איכא ברייתא לקמן בהזורק (דף ק. ושם) דלא כרב חסדא דפליגי רבנן ורבי מאיר בזרק למעלה מעשרה ונח בחור כל שהוא דר"מ מחייב משום דאמרי' חוקקין להשלים והוי כמונח ע"ג מקום ד' וחכמים פוטרין אלמא כולהו מודו דבעינן מקום ד' ברה"י ושמא י"ל דטעמא דרב חסדא דלא בעי' מקום ד' ברה"י משום דאמרי' ביתא כמליא דמי וחשיב כמונח על גבי מקום ארבעה אבל בכותל בעינן שיהא בחור ד' על ד':

רחבה ששה פטור. פר"ח דדוקא נקט ששה דדופני הכוורת יש בהן שני חומשין וצריך שיהא אויר ד' בתוך הכוורת וגבוה י' אף ע"ג דאין אויר גבוה י' אלא עם השולים מצטרפין עם האויר לענין גובה דהלכתא גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין (עירובין דף לג: ושם) אף על גב דרש"י פי' דגידוד ה' ומחיצה ה' היינו שעשה מחיצה ה' על בור עמוק ה' אין פירושו נראה דהא תנן (שם פ" י דף לט: ולקמן דף לט.) בור וחוליתו מצטרפין ואם כן היכי פליג רב חסדא לומר אין מצטרפין כיון דמתניתין היא ובכל גגות (עירובין לג:) אמרינן בהדיא דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני י' אלא צריך לפרש דגידוד ה' ומחיצה ה' היינו שעשה מחיצה ה' על תל גבוה ה' ואין נראה פירוש ר"ח דהא עודי חוליות הבור מצטרף נמי לחלל הבור לארבעה משום דחזי למינח עליה מידי ולהשתמש כדאמר בפ' חלון (עירובין דף עח.) גבי מלאו כולו ביתדות אלא נ"ל הא דנקט הכא ששה לא דק כדפירש"י:

רחבה ששה פטור. שהכוורת עצמה נעשית רה"י כשתנוח והוי כזורק מרשות היחיד לרה"י דרך רה"ר דפטור כדאמר לעיל (דף ד.) דלא יליף זורק ממושיט ואפילו לר' עקיבא דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא הכא פטור דכל מקום שהיא מונחת חשיב רה"י ב) השתא משמע דפשיטא ליה לאביי דחשיבא כאילו נחה אחר שנעשה רה"י ובפ' הזורק (לקמן צט:) בעי ר' יוחנן בור ט' ועקר ממנו חוליא והשלימו לי' והניחו ברה"ר עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו ומיחייב או לא ואת"ל כיון דלא הויא מחיצה י' מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן לתוכו חוליא ומעטו מהו הנחת חפץ וסילוק מחיצה כו' וא"כ אביי דפשיטא ליה במחצלת דמבטל מחיצתה דקאמר התם בור ברה"ר עמוק י' ורוחב ח' וזרק לתוכו מחצלת וחלקו פטור משום דהשתא לא הויא רוחב ד' וכ"ש דפטור בעשיית מחיצה משום דכיון דלא הויא מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב וא"כ הכא הוי ליה לאיתויי מהאי טעמא כיון דלא הויא מחיצה מעיקרא הרי נח ברשות הרבים וחייב וי"ל דטעמא דאביי משום דלא חשיב לא עקירה ולא הנחה כי אתי בהדי הדדי והכא נמי לא חשיבה הנחה כיון דהנחה ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו והא דפשיטא ליה לרבי יוחנן טפי בעשיית מחיצה מבסילוק מחיצה היינו משום דדילמא עקירה בעינן שתהא חשובה אבל בהנחה לא:

כפאה על פיה. נראה לריב"א דארחב ששה קאי וכי איכא שבעה ומשהו חייב דכשמגיעות המחיצות תוך שלש אין המחיצות גבוהות י' ועודי השולים אין מצטרפין דבעינן מחיצה הרואה את אויר הכלי שיהא גבוה י' ואע"ג דהיכא דכוורת גבוה י' מצטרפין השולים להיות על גבו רה"י כדאמר לעיל גבי בית שאין תוכו י' כו' וכיון דעל גבו רה"י פטור הזורק מ"מ כיון דאין גבוה י' אלא מחמת לבוד אין אויר פחות מג' מצטרף אלא א"כ יהיו המחיצות גבוהות י' לבד השולים דלא אמרינן לבוד אלא במחיצות כדפירש בקונטרס תדע דבשולים למטה לא אמרי' לבוד:

אמר ליה וכן בגומא. נוכל

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה יז:
מב ב מיי' שם הל' יט טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ו:
מג ג מיי' שם הלכה יט סמג לאוין סה:
מד ד מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף יוד:
מה ה שם סעיף יא:

רבינו חננאל

אמר אביי ברה"י כ"ע לא פליגי דרה"י עולה עד לרקיע והכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר וזרק מרה"ר ונח ע"ג נופו ר' סבר אמרינן שדי נופו בתר עיקרו ומרה"ר לרה"י זרק דהא יש בעיקר האילן ד' ורבנן סברי כיון דנופו ברה"ר נוטה מרה"ר לרה"ר זרק ולא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו וקי"ל כחכמים: אמר אביי זרק כוורת לרה"ר גבוה עשרה ורחבה ששה פטור כו'. חזינן לרבותא מגאונים פי' שמועה זו וכן אמרו כוורת זו עשויה ממחצלת של קנים והיא עגולה והיא צריכה ששה מפני שתחתיה לא יעשה משווה מרובע אלא מגלגל ובהיות בין זוית לזוית ד' טפחים והוא משופע ועולה ימצא יתרונן ב"ט ואילו היתה מרובעת משווה לא הצריכה אלא רוחב ד"ט ולא הצריכה ו"ט אלא במשופע כדי שימצא בה ד' משוין. ואנן קיבלנו מרבנן זכר אדונינו לברכה כי כוורת זו היא עגולה וצריך להיות חללה א) ו' טפחים על ו' טפחים מרובעות כדי להיחשב מקום רשות בפני עצמה ואילו לא היה לה חלל ב) ד' על ד' דיי לה מיהו כיון שיש בה חלל אינה חשובה רשות בפני עצמה עד שיהו בחללה ד' על ד' טפחים מרובעות וכוורת זו עם כתליה יש בה ו' טפחים על ו' טפחים מה' אצבעות בטפח נמצאו בה ו' אצבעות חסר אצבע עובי כותלה סביבותיה כשתחסיר ממנה בעובי הכל אצבע לכל רוח נמצא חללה כ"ח אצבע על כ"ח אצבע וכל אצבע היא חומש טפח שכן יסדנו החשבון חמש אצבעות בטפח וקיימא לן בהדיא בחשבון מדוקדק כל אמתא ברבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא כשתחלק אלו כ"ח אצבעות לו' טפחים לכל טפח ה' אצבעות וב' אצבעות יתרון האלכסון על המרובע יבא ד' אצבעות לכל טפח נמצאו כ"ח אצבעות ד' טפחים על ד' טפחים חללה של כוורת בלא תוספת ובלא גירעון ולא אמרנו ה' אצבעות בטפח ממש אלא לפי שנוח למתלמד לבא החשבון הזה בלבו אבל אם תעשהו ו' טפחים לפי חשבון תוציא עובי הכתלים אלו דברי אביי. ורבא אמר אפילו אין רחבה ו' פטור אי אפשר לקרומיות של קנים שלא [יעלו] למעלה מי' וקי"ל דלמעלה מי' אין צריך ד' על ד' אלא אפי' קנה עולה למעלה מי' טפחים וזרק ונח על גביו פטור. כפאה על פיה וזרק אם גבוהה ז' ומשהו וג' חסר משהו הרי עשרה ובעת תשלום למחיצות עשרה נחה על הקרקע לפיכך חייב. אבל אם הוא שבעה וחצי ושלשה פחות משהו הנה עשרה ועוד נמצאת בעת שנוחה בארץ גבוהה מי' טפחים ואין רה"ר למעלה מי' ונמצא כמוציא מרה"י לרה"י. רב אשי אמר אפי' ז' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה הן עשויות ומבפנים אתה צריך ו' טפחים בזמן שנחה קרקעיתה בארץ והמחיצות עולות בי' טפחים אבל מהופכה נמצאת שנחה ע"ג קרקעיתה בהגעת קרומיות של קנים בארץ בפחות מעשרה טפחים וחייב: אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מכתפין עליו וזרק ונח על גביו חייב מ"ט דכל פחות מג' רבים דורסין אותו וכארץ חשוב לפיכך זורק ונח על גביו חייב מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הרחק (ידו) [רגליו] של אדם בפסיעות וגם אין מכתפין בו שאין גבוה עד הכתף לפיכך אינו תשמיש הרבים כלל ואינו כרשות הרבים אלא הוא ככרמלית חשוב לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבוה תשעה טפחים וודאי רבים מכתפין עליו וכרשות הרבים הוא והזורק מרשות היחיד ונח על גביו פטור והזורק מרשות הרבים ונח על גביו חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר דין הגומא כדין העמוד גומא ט' טפחים כדין העמוד. רבא אמר גומא לא מ"ט הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך אבל תשמיש ע"י הדחק לאו שמיה תשמיש לפיכך אינה כרה"ר. ומותבינן עליה דרבא מהא היתה קופתו מונחת ברה"ר גבוהה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא מרה"ר לתוכה כלומר כרה"י היא פחות מכאן מטלטלין וכן בגומא מאי לאו אפחות מיכן קתני וכן בגומא כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבוה י' ורחבה ארבע קתני. ואסיקנא

חשק שלמה על רבינו חננאל א) נראה פשוט דצ"ל וג"ל חללה ד' טפחים על ד' טפחים וכן מסיק אח"כ בסמוך וכ"ה בתוס' בשמו: ב) נראה דצ"ל ואילו לא היה לה חלל כלל דיי לה:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל ד:], ב) [שם וש"נ], ג) [עירובין לג.], ד) עיין סוכה ח., ה) לקמן צז., ו) ועיין תוס' לעיל ה. ד"ה אלא כאן ולקמן יא. ד"ה אלא ודף קנה. ד"ה למטה, ז) לעיל ה. ד"ה וא"ש, ח) בגיטין עט., ט) ז ע"ב.

תוספות ישנים

א) ולא נהירא דאשכחן מיהא שהיו מולילין רשויות כגון ארון ומזבחות. ב) ועוד דכל למעלה מי' פטור ר"ע.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ז' ומשהו וכו' הלכה למשה מסיני דאמרי' לבוד אפי' הכי דכי מטיל כו"ל ומיגת אכתי כולה ניחא ברה"ר נמחק:

גליון הש"ס

[מכח רש"י ד"ה שדי נופו כו' ודרב חסדא דלא כרבי ודלא כרבנן. וכוונת בזה עירובין קד ע"ב: שם ד"ה רחבה וכו' שהיו זורקין מחטיהן. עי' לקמן לא ע"א דלא מלינו שהיו זורקין מחטין וצ"ע: שם ד"ה מכתפי עילויה וכו' בין רחב בין קצר. עי' לקמן קא ע"ב ברש"י ד"ה אי נימא וצ"ע:

ליקוטי רש"י

תשמיש. לרבים ע"י הדחק כגון גומא תשעה ברשות הרבים. לא שמיה תשמיש. אף על גב דחזיא לאצנועי ביה כומתא וסודרא לא הוי תשמיש למיהוי הואיל גומא רשות הרבים [לקמן ק:].

הגהות וציונים

א] מהר"ם בנעט כתב דצ"ל בדרב חסדא, ולכאורה כ"ה ללישנא קמא ברש"י ובתוס' לעיל ד ע"ב ד"ה באילן הגירסא כדרב חסדא אולם עיין ברש"י דרש"י ותוס' דהכא גרסו בגמרא אמר אביי הכא באילן וכו' והשאר לא גרסו: ב] עיין מהרש"א דלישנא בתרא מיירי אפילו אין בעיקרו ד', כפי' התוס' לעיל ד ע"ב ד"ה באילן, ואמרינן. ג] נדצ"ל [כאן] ד] צ"ל דטפי הוי ניחא ליה (מהר"ם בנעט): ה] צ"ל אי אפשר קודם ד"ה כפאה (באה"מ):

עין משפט
נר מצוה

מז א מיי׳ פ״ו מהלכות עילוים הל׳ ט סמג עשין לדכנין ג טוש״ע ג״ח סי׳ תט סעיף כ:
מז ב מיי׳ פכ״ד מהל׳ שבת הלכה י טוש״ע ג״ח סי׳ שז סעיף כב וסי׳ שמב:
מח ג מיי׳ פי״ד מהל׳ שבת הלכה כד:
מט ד מיי׳ פי״ג מהל׳ שבת הלכה יח:
נ ה מיי׳ פי״ד מהלכות שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש״ע ג״ח סי׳ שמו סעיף ב:
נא ו מיי׳ שם הל׳ טו:
נב ז מיי׳ פי״ג מהל׳ שבת הלכה יד:

רבינו חננאל

ואסיקנא הילוך ע״י הדחק שמיה הילוך תשמיש ע״י הדחק לאו שמיה תשמיש כרבא. והא דאמר רב יהודה זירזא דקני. פי׳ חבילת קנים רמא וזקפה כגון שהיתה מוטלת [ע״ג הקרקע] והגביה הקצה האחת והאחרת מונחת ע״ג קרקע והעמידה והשליכה אפי׳ כל היום לא נתחייב שהרי לא הגביהה כלל ואינו חייב עד דעקר ומנה הנחה היא: הא דא״ר יוחנן מקום שאין בו ד׳ על ד׳ טפחים מותר לבני רה״ר ולבני רה״י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו מרשות זה לזה ועל זה הדרך העמדנו זו בברייתא דתניא אדם עומד על האסקופה נוטל מבעל הבית ונותן לו נוטל מן העני ונותן לו ויטול מבעל הבית לעני ולא מן העני ויתן לבעל הבית כגון זה הוא שא״ר יוחנן שלא יחליפו. ולא יטול מבעל הבית ויתן לעני כר׳ ואם נטל מבעה״ב ונתן לעני או מן העני ונתן לבעה״ב פטור. ואמרי׳ נימא תהרי תיובתא דרבא. ושנינן

רב נסים גאון

זמנין משני ליה [הוא] ברה״ר ועירובו בכרמלית ור׳ היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. ועיקר דבריו של ר׳ בברייתא במס׳ עירובין בפרק בכל מערבין (דף לג) דתניא נתנו באילן

הגהות וציונים

ג] בכת״י והיכי קתני: ג] נדצ״ל והוא (באורות המים, ב״ש): ג] כמו בקופה מיהו האי ובן דקיימינן ביה לפ״ז לאו דוקא כצ״ל והוא סוף דיבור רש״ל (גלינן): ז] היא משנה ערוכה לקמן ק ע״ב (רש״ש עי״ש): ח] לפניו מיבעי ליה דשמא לו גופו דסלקא דעתך אמינא כיון שהגיע כצ״ל רש״ל (גלינן) אולם המהרש״א והמהר״ם מקיימים הגירסא שלפנינו, ועי׳ רש״ש: ו] גי׳ רש״ל (גלינן):

מסורת הש״ס
עם הוספות

כסברת עולא לעיל ד:. 3) עיקוין לב: לד: לה. [עח:], ג) לקמן ק:, ד) [ועיל ו.], ה) עירובין ט. עז. פח: קפ:, ו) עירובין לח. ע״ש נט. ע״ש, ז) עיין ערובין עג ריש ע״א, ועוד שם בעא מינה וכו׳ בני בי רב וכו׳, ח) עיין עירובין לב:, ט) ט., י) ו., כ) [וע״ע תוס׳ מוקן לו: ד״ה ואי אסמעינן ותוס׳ סנהדרין פג: ד״ה ומטבול יום ותוס׳ זבחים יח. ד״ה סג״ס וכו׳ וקע״ש בתוס׳ יבמות כג. ד״ה ואי אסמעינן].

תוספות ישנים

א) הוס מכי למימר דע״כ אסקופה מקום פטור הוא דהא אמאי לא מייתי מקום פטור ומיהו אפשר נמי לא מצי מייתי מקום פטור ומשמע מכאן שמעין ליה עמוד גבוה י׳ וכמ״ל ד׳ דהוי רה״י אבל אין לחוש ד׳ ד׳ הוי מקום פטור:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה אמר ליה וכו׳ כלומר אפי׳ בגמוך ט׳ הוי רה״ר דמשתמשים בה על ידי הדחק: (ב) ד״ה לא וכו׳ כמו עומד לכתף תוך ד׳ אמות דאמרי׳ לעיל: (ג) ד״ה לימא וכו׳ פירש״י. ג״כ עי׳ פרק המוצא תפיליו דף לא מוס׳ ד״ה והאמר:

ליקוטי רש״י

הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. דמפקום שמכנון לשנות שם היא שמיתתו וכיון דאי הוי בעי למיסקל עילויה ומילקיה בשעה שהעירוב זוכה לו דהיינו בין״ש לא מצי שקיל דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוי עירוב [עירובין לב:]. ורבי היא. דאמר בפרק בכל מערבין (עירובין לב:) הנותן עירוב תמוחין בתילן קנה עירוב דהתם טעמא משום מיקנא שביתה בין השמשות. דהיה שעה קניית עירוב וכיון דהכיל שעמא מלי שקיל דמייתי מרשות למגמא פעולה בלחייה לו בחותה שעה [שיל] ומו לא אימיה לן, לא גזרו עליו בין השמשות דכיון דבין השמשות הוא לא גזור [שם לב:]. וכמה הוא רקק מים. כמה שומקו דעימא אמרי רשות הרבים הוא ולא נעשה כרמלית. אלא אאו ש״מ. דקתני מרי זימני רשות הרבים מהלכת בו מד למימרא דמי אין רגילין להלך בו פעור וכי רגילין להלך בו מיבע ואף על גב דסילוק בה ידי הדחק הוא ומד לאסמעינן דדוקא סילוק על ידי הדחק אמיב מיבע סילוק אבל מסמיס לרבים על ידי נתבון לשבות ברה״ר. המערב עירובי תחומין עירובו קושה לו שביתתו שם שיוכל לילך משם לכל רוח שלפים כמילו שבת שם וצריך שיתכוון לקנות שביתתו במקום שיוכל לילך משם שם עירובו שם היה רוצה לילך משם ואע״פ שהוא גורם להתם שיך מיבע ואע״פ שהוא בתוך העיר כשקדש היום: למעלה מי׳ טפחים עירובו עירוב. קס״ד דיכול ליטלו בשבת: אי נימא בבור דאית ביה י׳. עמוק: ומאי למעלה דדלאי ואותביה. שהגביהו והניחו למעלה מי׳ מקרקעיתו של בור: ומאי למטה דתתאי ואותביה. שהשפילו והניחו במקום אחר הוא אלא לאו בבור דלית ביה עשרה וקתני עירובו עירוב אלמא תשמיש על ידי הדחק שמיה תשמיש זמנין משני ליה הוא ועירובו בכרמלית ואמאי קרי לה רה״ר לפי שאינה רשות היחיד[ו] וזמנין משני ליה [א]הוא ברה״ר ועירובו בכרמלית ורבי היא [ב] דאמר [ב]כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ולא תימא דחויי קא מדחינא לך אלא דוקא קאמינא לך [ג]דתנן [ג]אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק לתוכה ד׳ אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מי׳ טפחים ורקק מים שרה״ר מהלכת בו הזורק לתוכו ד׳ אמות חייב בשלמא רקק רקק תרי זימני חד בימות החמה וחד בימות הגשמים וצריכא דאי אשמעינן בימות החמה דעבידי אינשי לקרורי נפשיהו אבל בימות הגשמים אימא לא ואי אשמעינן בימות הגשמים אגב דמטנף מקרי ונחית אבל בימות החמה לא צריכא אלא הילוך תרי זימני למה לי אלא לאו ש״מ הילוך על ידי הדחק שמיה הילוך תשמיש על ידי הדחק לא שמיה תשמיש ש״מ אמר רב יהודה [ד]האי זירזא דקני רמא וזקפיה רמא וזקפיה לא מיחייב עד דעקר ליה אמר מר [ה]אדם עומד על האסקופה נוטל מבעה״ב ונותן לו נוטל מעני ונותן לו האי אסקופה מאי אילימא [א] אסקופת רה״ר נוטל מבעל הבית הא מפיק מרה״י לרה״ר ואלא אסקופת רה״י נוטל מן העני הא קא מעייל מרה״ר לרה״י אלא אסקופת כרמלית נוטל ונותן לכתחלה סוף סוף איסורא מיהא איתא [ה]אלא אסקופה מקום פטור בעלמא הוא כגון דלית ביה ד׳ על ד׳ וכי הא [ט] דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מקום שאין בו ד׳ על ד׳ טפחים מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו אמר מר ובלבד שלא יטול מבעל הבית ונותן לעני מעני ונותן לבעל הבית [ו]ואם נטל ונתן שלשתן פטורין לימא תיהוי תיובתא דרבא [ט] דאמר רבא [ז]המעביר חפץ מתחילת ד׳ לסוף ד׳ ברשות הרבים אע״פ שהעבירו דרך

נוכל לומר דוכן דגומת היינו כלומר מפי׳ (ו) גזוזה ט׳ הוי רה״ר דמכתפין בה ע״י הדחק וכ״ש פחות מעשרה ליתר נוח להשתמש בה וכן משמע בסמוך דקאמר מברייתא דמייתי מתי נלו וכן גזוזת מפיפ משמע דכל פחות מי׳ מטלטלין כמו בקופה[ז]: **ואי** אשמועינן בימות הגשמים בו׳. בגריכותא מדלא סגיץ דמי תגא מדא זימנא דקא הוה מוקמינא ליה בדלמי ליה למכי תגא תרי זימני דקא מלא כיון דמשכחת לריכותא עביד כלומר תגא דבריית[ח] בהדיא דקא מיפות המטה ודקא פיפות הגשמים[ט]:

לא מיחייב עד דעקר ליה ממקומו. תימה מאי קמ״ל פשיטא דלא מיחייב כיון דלא עקר ועוד מה שייך הכא הך מילתא וי״ל דקמ״ל דאע״ג דדרך להוליכם בענין זה שאין קלין לטלטלן והוי כמו עומד לכתף (ג) דאמרי׳ לעיל (דף ה:) דחייב אף״ה פטור ומשום דלעיל מיירי בגמוך עמוד ט׳ ברה״ר ורפיס מכתפים עליו נקט ליה הכא ודוקא רמא וזקפיה דכשהניח רגלו האחת מוך לד׳ אמות עדיין רגלו השני מונח בתוך ד׳ וכשמזיז ומשלים רגלו [הש׳] מוך לד׳ אמות עדיין לינו מתחייב דהוי כמגביר בתפץ עד שהגיע לתך התפץ מוך לד׳ אמות והניחו דאע״פ שמוזר ומוסכו למוך פטור שלא נעשית המלאכה בשת אחת אבל אם מגביר וזרק דקני בשת אחת עד מוך לד׳ אמות או מרה״י לרה״ר חייב כדאמרינן (לקמן המקנייע דף פא:) גזוזב כיס בשבת היה מגביר ויוצא פטור משום דאיכא שבת ואיסור גניבה בתין כאחד ואומר ר״י דאם מגלגל מציע ד׳ אמות ברה״ר או מרה״י לרה״ר חייב דהוי כמגביר ואיכא לאיגו נמ כלל אבל מגלגל מיבה שהיא מרוצפת פטור דהוי כמו רמא וזקפיה דף״ל שלא מהש נתה קלת:

לימא תהרי תיובתא דרבא בו׳. פרש״י (ג) אע״פ שהעבירו למעלה מי׳ דהוי מקום פטור ולא נהירלה דא״כ ה״ל למיפרך מרבנן דתמרי (לעיל דף ה:) המוליא מחנות לפלטיא דרך קטנו חייב ומאי פריך נמי לימא מהו מיוהת דרבא לימא הא רבנן קיימי כווחיים ועוד דבמוליא תפילין (עירובין דף פא:) תנן עומד מחש ברה״י ומעלעל ברה״ר וכלבד שלא יוליא מון לד׳ אמות ודייק בגמרא הא הוליא חייב אע״ג דמשיי ליה לרבנן דתמר רבא המעביר בו׳ ולפי׳ הקו׳ מה ענין זה לכך נרמה כפי׳ ר״ח דמפ׳ שהעבירו דרך עליו שהעבירו לפניו[ח] נגד גופו הר״ח כיון שהגיע כנגדו הוי כמונח ומעלה שלא העביר ד׳ אמות יחד ומשני התם לא נח לתין זה הנתה [דרך עמוד[ו]]:

מלח

סדר תניא דוקא שיהא הילוך לרבים לתף על גב דע״י הדחק הוא שמיה הילוך אבל אם היה זורק רפיס לתמיים לא תשיב רשות לרבים: זירזא דקני. תבילה של קנים מרוכים: רמא וזקפיה רמא וזקפיה. הוליכו אמות הרבה ברשות הרבים כענין זה שלא נטלו כולו מן הקרקע אלא זקפו והשליכו ומזר וזקפו והשליכו אין זו עקירה: אסקופת רשות הרבים. כגון אסקופה מצוי אחין בו ברבים ומין נמוה ג׳ מן הקרקע ולמי לפיס ליתנה: רשות היחיד. כגון שומדת אחת התקרה או לפיס או הלמי או נמוה י׳ ורחבה ד׳: אסקופת כרמלית. אלא נמוה י׳ אלא רחבה ד׳ היכי[ט] קתני טוטל לכתחילה סוף סוף מיסור לרבנן אלכא מקום פטור. מקום שאין בו ארבעה על ארבעה הוא[ח] מקום מסויים שיש לו רחב קלת וגבוה ג׳ ושומד לרשות היחיד ולרה״ר ושכי מוקים לה בעירובין[ט] גבוה ג׳: ובלבד שלא יחליפו. ושכי נמי קתני לעיל [י] ובלבד שלא יטול מן העני ויתן לבעל הבית: דרך